

LIETUVOS RESPUBLIKOS KONSTITUCINIS TEISMAS

SPRENDIMAS

DĖL PAREIŠKĖJO – VILNIAUS APYGARDOS ADMINISTRACINIO TEISMO
PRAŠYMO IŠTIRTI, AR LIETUVOS RESPUBLIKOS VALSTYBINIO
SOCIALINIO DRAUDIMO ĮSTATYMO 36 STRAIPSNIO 6 DALIS
NEPRIĖŠTARAUJA LIETUVOS RESPUBLIKOS KONSTITUCIJAI,
GRAŽINIMO

2015 m. sausio 14 d. Nr. KT2-S2/2015

Vilnius

Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas, susidedantis iš Konstitucinio Teismo teisėjų Elvyros Baltutytės, Vytauto Greičiaus, Danutės Jočienės, Prano Kuconio, Gedimino Mesonio, Vyto Miliaus, Egidijaus Šileikio, Algirdo Taminsko, Dainiaus Žalimo,

sekretoriaujant Daivai Pitrėnaitei,

Konstitucinio Teismo tvarkomajame posėdyje apsvaustė pareiškėjo – Vilniaus apygardos administracinio teismo prašymą Nr. 1B-59/2014.

Konstitucinis Teismas

nustatė:

1. Konstituciniame Teisme gautas Vilniaus apygardos administracinio teismo prašymas Nr. 1B-59/2014 „ištirti, ar Lietuvos Respublikos valstybinio socialinio draudimo įstatymo 36 straipsnio 6 dalis (2012-10-17, Nr. XI-2302, Žin., 2012, Nr. 127-6391 (2012-11-03 įstatymo redakcija), kurioje nustatyta, kad „VSDFFV teritorinių skyrių direktoriai ir jų pavaduotojai turi teisę priimti sprendimus dėl socialinio draudimo išmokų gavėjų kaltės permokėtų socialinio draudimo ir kitų išmokų, kurių skyrimas ir mokėjimas pavestas šiems teritoriniams skyriams, sumų išieškojimo, neapribojant kokiu nors terminu“, neprieštarauja Lietuvos Respublikos Konstitucijos 52 straipsniui ir Konstitucijos preambulėje nustatytiems konstituciniams teisinės valstybės, socialinės orientacijos ir atsakingo valdymo principams“.

2. Pareiškėjas į Konstitucinį Teismą dėl ginčijamo teisinio reguliavimo atitikties Konstitucijai kreipėsi sustabdęs administracinės bylos nagrinėjimą. Toje byloje sprendžiant dėl Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos (toliau – ir VSDFFV), VSDFFV Vilniaus skyriaus sprendimų dėl valstybinės socialinio draudimo našlių pensijos permokos teisėtumo, kilo klausimas,

ar VSDFV turi teisę išieškoti našlių pensijos permoką, susidariusią dėl pareiškėjos kaltės, praėjus 16 metų nuo pirminio sprendimo skirti jai minėtą pensiją.

Konstitucinis Teismas

konstatuoja:

1. Pareiškėjas – Vilniaus apygardos administracinis teismas prašo ištirti Valstybinio socialinio draudimo įstatymo (toliau – ir Įstatymas) 36 straipsnio 6 dalies atitiktį Konstitucijai. Nors pareiškėjas savo prašyme nurodo, kad jis ginčija Įstatymo 36 straipsnio 6 dalies (2012 m. spalio 17 d., 2012 m. lapkričio 3 d. redakcijos) atitiktį Konstitucijai, tačiau tokių šios nuostatos redakcijų nėra. Iš prie pareiškėjo prašymo pridėto priedo – Lietuvos Respublikos valstybinio socialinio draudimo įstatymo 36 straipsnio pakeitimo ir papildymo įstatymo, kurį Lietuvos Respublikos Seimas priėmė 2011 m. gruodžio 22 d., matyti, kad jis iš tikrųjų prašo ištirti, ar Konstitucijai neprieštarauja Įstatymo 36 straipsnio 6 dalis (2011 m. gruodžio 22 d. redakcija).

2. Įstatymo 36 straipsnio „Fondo administravimo įstaigų teisės“ 6 dalyje (2011 m. gruodžio 22 d. redakcija) nustatyta: „Fondo valdybos teritorinių skyrių direktoriai ir jų pavaduotojai turi teisę priimti sprendimus dėl socialinio draudimo išmokų gavėjų kaltės permokėtų socialinio draudimo ir kitų išmokų, kurių skyrimas ir mokėjimas pavestas šiems teritoriniams skyriams, sumų išieškojimo, neapribojant kokiu nors terminu.“

Taigi pagal Įstatymo 36 straipsnio 6 dalyje (2011 m. gruodžio 22 d. redakcija) nustatytą teisinį reguliavimą VSDFV teritorinių skyrių vadovai gali priimti sprendimą neterminuotai, t. y. neatsižvelgiant į tai, kada tokios permokos faktas paaiškėjo, išieškoti permokas, susidariusias dėl socialinio draudimo išmokų gavėjų kaltės.

3. Pagal Konstitucinio Teismo įstatymo 67 straipsnio 2 dalies 5 punktą teismo nutartyje, kuria kreipiamasi į Konstitucinį Teismą, turi būti nurodyti teismo nuomonės dėl įstatymo prieštaravimo Konstitucijai teisiniai argumentai.

Konstitucinis Teismas ne kartą yra konstatavęs, kad teismai, kreipdamiesi į Konstitucinį Teismą su prašymu ištirti, ar įstatymas ar kitas teisės aktas (jo dalis) neprieštarauja Konstitucijai, argumentuodami savo prašyme pateiktą nuomonę dėl įstatymo ar kito teisės akto (jo dalies) prieštaravimo Konstitucijai, negali apsiriboti vien bendro pobūdžio samprotavimais ar teiginiais, taip pat tuo, kad įstatymas ar kitas teisės aktas (jo dalis), jų manymu, prieštarauja Konstitucijai, bet privalo aiškiai nurodyti, kurie ginčijami teisės aktų straipsniai (jų dalys, punktai) ir kiek, jų nuomone, prieštarauja Konstitucijai, o savo poziciją dėl kiekvienos ginčijamos teisės akto (jo dalies) nuostatos atitikties Konstitucijai turi pagrįsti aiškiai suformuluotais teisiniais argumentais (*inter alia* 2005 m. gruodžio 12 d. nutarimas, 2008 m. spalio 14 d., 2011 m. lapkričio 10 d., 2014 m. rugsėjo 2 d., 2014 m. rugsėjo 5 d. sprendimai). Priešingu atveju teismo prašymas ištirti įstatymo ar

kito teisės akto (jo dalies) atitiktį Konstitucijai laikytinas neatitinkančiu Konstitucinio Teismo įstatymo 67 straipsnio reikalavimų (*inter alia* 2005 m. gruodžio 12 d., 2006 m. sausio 16 d. nutarimai, 2007 m. liepos 5 d., 2008 m. spalio 14 d., 2010 m. lapkričio 16 d., 2014 m. rugsėjo 5 d. sprendimai).

Pažymėtina, kad prašyme ištirti teisės akto (jo dalies) atitiktį Konstitucijai pagal normų turinį ir (arba) reguliavimo apimtį nenurodžius konkrečių teisės akto straipsnių (jų dalių), punktų, kurių atitiktimi Konstitucijai pareiškėjas abejoja, konkrečių Konstitucijos nuostatų – normų ir (arba) principų, kuriems, pareiškėjo nuomone, pagal normų turinį ir (arba) reguliavimo apimtį prieštarauja konkrečiai nurodyti ginčijamo teisės akto straipsniai (jų dalys) ar punktai, taip pat teisinių motyvų, pagrindžiančių pareiškėjo abejonę dėl kiekvieno konkrečiai nurodyto ginčijamo teisės akto (jo dalies) straipsnio (jo dalies) ar punkto atitikties konkrečiai nurodytoms Konstitucijos nuostatomis pagal normų turinį ir (arba) reguliavimo apimtį, ir tokį prašymą priėmus nagrinėti Konstituciniame Teisme bei pagal jį pradėjus bylą būtų suvaržytos ir suinteresuoto asmens – valstybės institucijos, išleidusios ginčijamą teisės aktą, teisės, nes suinteresuotam asmeniui taptų sunkiau teikti paaiškinimus dėl pareiškėjo argumentų ir rengtis teisminei nagrinėjimui (*inter alia* Konstitucinio Teismo 2004 m. balandžio 16 d., 2010 m. kovo 19 d., 2012 m. gruodžio 12 d., 2013 m. sausio 8 d., 2014 m. rugpjūčio 28 d., 2014 m. rugsėjo 5 d. sprendimai).

4. Pareiškėjo teigimu, tai, kad pagal ginčijamą teisinį reguliavimą institucija, priėmusi viešojo administravimo aktą, bet kuriuo metu gali pati jį pakeisti ar panaikinti, neužtikrina teisinių santykių stabilumo, apibrėžtumo ir dėl to prieštarauja konstituciniams teisinės valstybės, socialinės orientacijos, atsakingo valdymo principams. Pasak pareiškėjo, socialiniam aprūpinimui pripažįstamas konstitucinės vertybės statusas, o socialinės apsaugos priemonės padeda apsaugoti nuo galimos socialinės rizikos, tačiau Įstatymo 36 straipsnio 6 dalyje nustatyto teisiniu reguliavimu sukuriamas nesaugumas socialinės apsaugos santykių reguliavimo srityje. Pareiškėjo manymu, įstatymų leidėjas, nustatydamas ginčijamą teisinį reguliavimą, „turėjo būti saistomas Konstitucijos normų ir principų, taip pat jos preambulėje įtvirtinto atviros, teisingos, darnios pilietinės visuomenės ir teisinės valstybės siekio, be kita ko, valstybės socialinės orientacijos principo (Konstitucinio Teismo 2004 m. kovo 5 d. nutarimas) ir atsakingo valdymo principo (Konstitucinio Teismo 2004 m. gegužės 13 d. nutarimas), be kita ko, užtikrinančio tvarią valstybės socialinę ir ekonominę plėtrą bei reiškiančią ir tai, kad negali būti teisinių santykių nestabilumo, neapibrėžtumo laike, įstatymų leidėjas turi ne tik įgaliojimus, bet ir konstitucinę pareigą nustatyti tokį teisinį reguliavimą, kad teisinio santykio dalyviams būtų taikomas stabilumo, lygiateisiškumo, proporcingumo, teisėtų lūkesčių principas. Toks reglamentavimas sukuria nevienodas piliečio ir valstybinės institucijos tarnautojo atsakomybės už kilusią žalą ribas.“

Šie pareiškėjo teiginiai nepagrindžia pareiškėjo abejonės dėl Įstatymo 36 straipsnio 6 dalies

atitikties Konstitucijos 52 straipsniui, konstituciniams teisinės valstybės, socialinės orientacijos, atsakingo valdymo principams, taip pat nėra pakankamai aiškūs. Pareiškėjas nurodo tam tikrus Konstitucinio Teismo nutarimus, kuriais remiasi, tačiau juose nėra suformuluotų tokių oficialiosios konstitucinės doktrinos nuostatų ir būtent tokios atskirų jos fragmentų sąsajos, kaip savo samprotavimuose teigia pareiškėjas.

Pareiškėjas savo prašyme nurodo ir tai, kad Įstatymas yra specialus, skirtas konkrečios rūšies visuomeniniams santykiams sureguliuoti, todėl teismas negali pagal analogiją taikyti bendrųjų civilinės teisės principų, *inter alia* mažinti priteistinos sumos, atsižvelgdamas į teisinio santykio dalyvių kaltės laipsnį ir veikslių pobūdį. Pažymėtina, kad pareiškėjas tokį teiginį formuluoja neatskleisdamas teisinių santykių, susijusių su valstybinio socialinio draudimo pensijomis (šiuo atveju – našlių pensijos permoka), ypatumų ir jų sąsajų su kitomis šio Įstatymo nuostatomis (*inter alia* išdėstytomis 36 straipsnio 4 dalies 3 punkte (2007 m. gruodžio 20 d. redakcija)). Prašyme nurodoma, kad Įstatyme nėra nustatytas žalos išieškojimo terminas, kuris pagal kitus įstatymus taikomas žalos, kilusios dėl neteisėtų valstybės tarnautojų ar pareigūnų veikslių, priteisimui. Pasak pareiškėjo, toks teisinis reguliavimas, kai nėra nustatyto žalos išieškojimo termino, yra ydingas, juo viešojo administravimo subjektui – valstybės institucijoms sudaromos sąlygos nevykdyti periodinės savo veiklos kontrolės, nustatytos Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatyme. Pareiškėjas, šiais teiginiais ir samprotavimais pabrėždamas ginčijamo teisinio reguliavimo ydingumą, nesuderinamumą su kitais įstatymais, t. y. keldamas ir klausimus, kurie Konstituciniam Teismui nežinybingi, teisiniais argumentais nepagrindžia savo abejonės dėl Įstatymo 36 straipsnio 6 dalies atitikties Konstitucijai.

5. Taigi pareiškėjas nepateikė teisinių argumentų, pagrindžiančių abejonę dėl Įstatymo 36 straipsnio 6 dalies atitikties Konstitucijos 52 straipsniui, konstituciniams teisinės valstybės, socialinės orientacijos, atsakingo valdymo principams.

6. Atsižvelgiant į išdėstytus argumentus, konstatuotina, kad pareiškėjo – Vilniaus apygardos administracinio teismo prašymas ištirti, ar Valstybinio socialinio draudimo įstatymo 36 straipsnio 6 dalis (2011 m. gruodžio 22 d. redakcija) neprieštaruja Konstitucijai, neatitinka Konstitucinio Teismo įstatymo 67 straipsnio 2 dalies 5 punkte nustatyto reikalavimo.

Jei prašymas (jo dalis) neatitinka Konstitucinio Teismo įstatymo 67 straipsnyje nustatytų reikalavimų, pagal Konstitucinio Teismo įstatymo 70 straipsnį jis yra grąžinamas pareiškėjui. Prašymo grąžinimas neatima teisės kreiptis į Konstitucinį Teismą bendra tvarka, kai bus pašalinti buvę trūkumai.

7. Atsižvelgiant į tai, darytina išvada, kad yra pagrindas grąžinti pareiškėjui – Vilniaus apygardos administraciniam teismui prašymą ištirti, ar Valstybinio socialinio draudimo įstatymo 36 straipsnio 6 dalis (2011 m. gruodžio 22 d. redakcija) neprieštaruja Konstitucijai.

Vadovaudamasis Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo įstatymo 22 straipsnio 3, 4 dalimis, 28, 70 straipsniais, Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas

nusprendžia:

Grąžinti pareiškėjui – Vilniaus apygardos administraciniam teismui prašymą Nr. 1B-59/2014 ištirti, ar Lietuvos Respublikos valstybinio socialinio draudimo įstatymo 36 straipsnio 6 dalis (2011 m. gruodžio 22 d. redakcija) neprieštarauja Lietuvos Respublikos Konstitucijos 52 straipsniui, konstituciniams teisinės valstybės, socialinės orientacijos, atsakingo valdymo principams.

Šis Konstitucinio Teismo sprendimas yra galutinis ir neskundžiamas.

Konstitucinio Teismo teisėjai:

Elvyra Baltutytė

Vytautas Greičius

Danutė Jočienė

Pranas Kuconis

Gediminas Mesonis

Vytas Milius

Egidijus Šileikis

Algirdas Taminskas

Dainius Žalimas